№ 297

Доклад на Вл. Поптомов (В. Громов) относно сектантския курс на ръководството на БКП по отношение на македонското националноревюционно движение в България

5 юли 1935 г.

Въпросът за сектантския, за неболшевишкия курс, провеждан по отношение на македонското националноревюционно движение в България, придобива, във връзка с извършващия се завой на партията днес, голямо значение и заслужава да се разгледа по-основно и да се посочат не само отделни моменти, а целият низ от грешките, с които той е съпроводен. За съжаление аз нямам тук под ръка необходимите архиви, за да се позова на факти и документи (в запазената архива на ВМРО(об.), находяща се зад граница, се намират такива документи) и затова ще се задоволя тук повече с някои общи констатации, а конкретни факти ще се възпроизведат дотолкова, доколкото са останали в паметта ми.

По моя преценка всички грешки на партията по отношение на македонското националноосвободително движение, както и до септемврийския период 1923 г., така и след него и особено в последните няколко години, се дължат главно на недооценката на македонското националноревюционно движение като съюзник на пролетариата, на ролята му като революционен резерв на пролетарската революция в България и на Балканите. Неправилно са оценявани революционните възможности, криещи се в национално потиснатите македонски маси в Петричко и бежанските в България и от тук слабото внимание на партията върху тях и представянето по такъв начин широк терен за влияние на българската буржоазия и нейните върховистки и фашистки агенти върху тях.

Трябва да се каже, че въпреки горчивия опит, който имаме по отношение на ролята и значението на македонския организъм в превратa на 9 юни, в Септемврийското въстание, в закрепването режима на Цанков, през властвуването на „Народния блок", а след това (на протогеровистите) във военнофашисткия преврат на 19 май м. г., все още на практика се подценява значението на македонското движение в България. Това се вижда дори и във воденатa напоследък кампания от партията за изграждане на единния народен антифашистки фронт в България. Нито РП, нито РМС не се вижда да са се обърнали досега към „Братствата" и други масови македонски организации (каквато е особено „Македонския младежки съюз", наброяващ преди разтурянето му 2 хил. члена) с една конкретна платформа, съдържаща елементарните искания на македонските маси в Петричко и бежанците. А в последно време условията за мобилизирането на македонските маси бяха извънредно благоприятни.

На ВМРО(об.) се е гледало като на едно подразделение на комунистическата партия, а не като на масова безпартийна националноревюционна организация. ВМРО(об.) действително на практика се превръща в едно своего рода второ издание на партията, което копира не само нейните политически и организационни форми и методи на работа, но дори и нейната фразеология.

Трябва да си признаем, че и ние комунистите в Задграничното бюро на ВМРО(об.), в това число и аз, също така не бяхме чужди на това сектанско схва-

щане. Дори Георги Димитров, под чието ръководство ние работим, не един път е удрял по тези наши сектантски установки. По инициативата и непосредственото ръководство на др. Димитров на няколко пъти ЗБ на ВМРО(об.) предприе опити за разширяване масовата база на организацията с привличането в нейното ръководство вътре в страната на влиятелни безпартийни националреволюционери. Благодарение обаче на сектантското отношение към безпартийния елемент, на неправилното прилагане тактиката на единния фронт, ВМРО(об.) не можа да се разгърне в една масова организация.

Тук ще изброя някои по-съществени моменти на този сектантски курс:

1) Националните македонски лозунги за самоопределение, за независима и обединена Македония, против конкретните форми на националния гнет в Петричко, в защита на бежанските интереси и пр. бяха изместени на втори план. На пръв план се поставяха лозунги за конфискация, за социализация, за Съветска Македония и др.

Вместо вземане от страна на ВМРО(об.) на инициативата и организацията на масови политически акции от общонароден македонски характер, от естество да мобилизират широките македонски маси, каквито са например годишнината на Илинденското въстание, годишнината на разпокъсването и окупацията на Македония, годишнината от смъртта на Гоце Делчев, от убийството на Сандански, Х[аджи]димов и др.подобни акции, то ВМРО(об.) се влачеше само в опашката на партийните акции на 1 май, 1 август и др. подобни, като в своите позиви перифразираше партийните лозунги за всеобща стачка, за съветска власт и пр., без да ги обвързва даже с националноосвободителните интереси на македонските маси.

2) Знае се, че македонските депутати от РП, избрани от бежанците (за такива се считат Хр. Трайков и Ал. Мартулков) в Народно събрание най-малко говореха по македонския въпрос и в защита на специфичните интереси на македонските маси. Не че у тях нямаше желание и кураж да сторят това, но защото **такава бе линията на партията**.

3) Създаването на ВМРО(об.) – на едно лошо копие на партията, особено ярко проличава във взетата резолюция на Втората конференция на ВМРО(об.) в България по оценка на политическото положение след преврата от 19 май м. г., състояла се през м. юни с. г. Тази резолюция констатира не само „настъпилата след преврата „революционна ситуация", но отива още по-далече, като издига лозунга за въоръжаване, тъй като сме се намирали в периода на подготовка на въоръжено въстание в България.

4) По отношение на ръководните кадри на ВМРО(об.) се прилагат същите методи на командване. Така след отвличането на Кавракиров (юли 1932 г.) ЦК на партията бе назначил за ръководството на ВМРО(об.) трима млади другари комунисти[1], без всякаква конференция, без всякакво допитване до низовите групи на организацията – нещо, което предизвика голямо недоволство всред безпартийния елемент.

Стари и влиятелни македонски другари като Мартулков, Калайджиев и др. се държаха настрана, като „негодни" и „непоправими опортюнисти".

Що се отнася до изпращаните субсидии на ВМРО(об.) от зад граница по партийния канал, то често с тях ръководството на партията хазяйничаше произволно. За пример ще приведа случая с изпращането през ноември 1932 г. на една сума около 600 дол., която бе получена от партията и не бе предадена в продъл-

жение на 6 месеца, а след това бяха почнали да я изплащат по части и даже не я доизплатиха до колкото зная.

5) Най-големи грешки ръководството на партията допусна с неправилното разбиране и прилагане на тактиката на единния фронт с македонското националноревюлюционно движение, която в същност и определя линията на партията към това движение. От борба за обезпечение ролята на хегемон за пролетариата и ръководство за компартията в националноосвободителни борби на македонските маси се отиде до непосредствено вмешателство, командване и администриране отгоре на ВМРО(об.).

Оттук и допуснатите грешки:

а) В Петричко не се създадоха партийни организации, понеже се смяташе, че групите на ВМРО(об.) може да ги заместват, което показва до каква степен се бе отишло в смесването на задачите и ролите на партията и на ВМРО (об.).

б) В Братствата и другите македонски масови организации не се водеше масова работа за сплотяване на една борческа опозиция против фашистките ръководства и тяхната предателска политика. Тази работа се саботираше или се водеше твърде сектански, като са се поставяли условия като признаване лозунга за Съветска Македония и др. подобни.

в) Не бе използвано опозиционното настроение на протогеровистките маси през време на режима на „Народния блок" за привличането им в общия антифашистки фронт. Ръководството на партията се ограничи с тайни преговори с върховете на протогеровистите, които, впрочем, не останаха тайна нито за властта, нито за михайловистите, които не доведоха до нищо или по право доведоха до обратни резултати. Протогеровистите ги използваха, за да си направят реклама, че комунистите са с тях и по този начин успяха даже да привлекат на своя страна известни колебливи елементи из средите на ВМРО(об.). Тази погрешна тактика бе коронясана с една тайна директива на ЦК на партията, в която между другото се препоръчваше колабориране с протогеровистите. Извадки от тази директива с пасажите за колабориране с протогеровистите бяха напечатани в „Свобода или смърт", във в. „Македония" и, ако не се лъжа, и във в. „Зора". Михайловистите използваха тази директива, за да обявят комунистите за съюзници и подстрекатели в убийствата на „платените агенти на Белград" (както те наричаха протогеровистите), като с това те се опитваха да оправдаят извършените скоро след това убийства на Хр.Трайков, Хролев (Графа), П. Напетов и др. Тази директива веднага предизвика протестите на партийните и левичарски македонски среди като неправилна и пакостна. Директивата е напечатана в книжката 1-2 на „Ком[унистическо] знаме" от януари-февруари 1933 г. Пасажът за колабиране там е изпуснат.

г) Пропуснати бяха много благоприятни моменти за мобилизиране македонските маси на борба против българския империализъм. Ще приведа тук като пример само такъв благоприятен момент, какъвто се представи през м. декември 1933 г., когато цар Борис направи тържественото посещение на крал Александър в Белград. Тази среща, разменна монета в преговорите на която бе Македония, предизвика масово възмущение всред македонските маси в България. Братствата и другите официални македонски организации по заповед на властта пазеха гробно мълчание. За съжаление, със същото мълчание се задоволи и партията и разбира се след нея и ВМРО(об.). А това бе един рядък благоприятен случай, за

да бъде нагледно изобличена предателската политика на българския империализъм и фалша на „националистическата демагогия“ по отношение на македонския народ на българската буржоазия и нейните македонски агенти. Партията обаче пропусна незабелязано такъв един „дребен“ случай. Това бе от друга страна и една недооценка на новата външнополитическа ориентация на българската буржоазия, на която ориентация бе „Звено“, около която се сгрупираха военнофашистките сили, извършили малко по-късно преврата на 19 май, който дойде като изненада за партията.

* * *

Завоя, който се извършва сега в партията, завой от лявоопортюнистическия курс към действително болшевишкия, трябва да стане и преломен пункт към правилното, болшевишко отношение към македонското и др. национални освободителни движения в България.

С другарски привет *В. Громов*

РГАСПИ, ф. 495, оп. 18, д. 1057а, л. 7–14. Оригинал. Ръкопис.

---

[1] Вероятно става дума за Г. Караджов, Б. Михов и Д. Сурлев.

№ 298

Предложение на Вл. Поптомов (В. Громов) относно въпроси на националноревюционно движение, подлежащи на изясняване в духа на VII конгрес на Коминтерна

24 септември 1935 г.

Македония (Петричко)

1. По единния фронт и организационното единство в македонското националноревюционно движение.

2. Мерки за ликвидация на сектантските остатъци във ВМРО(об.), пречещи на превръщането ѝ в безпартийна масова народна организация.

3. Постепенното превеждане на издаваните на българския език вестници на ВМРО (об.) на популярно македонско наречие. Изхвърляне на партийно-комунистическата фразеология, с която още се пълнят изданията на ВМРО(об.). По-голямо използване и позоваване на националноревюционните традиции на македонския народ, на които ВМРО(об.) трябва да бъде с право единствената наследница.

Тракия

1. Да се отпочне националноревюционна работа всред турското население в Мастанлийския окръг[1], което заедно с помашкото население наброява повече от 25-хилядна маса.